

Aino Kallas

**Merentakaisia
lauluja**

Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsingissä

Kirvele

Äiti

1911

MERENTAKAISIA LAULUJA

Pohifond

L 12 38601

AINO KALLAS

MERENTAKAISIA LAULUJA

VALIKOIMA RUNOKÄÄNNÖKSIÄ JA KAT-
SAUS VIROLAISEEN LAULURUNOUTEEN

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

LA 1432

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYYHTIÖ OTAVA

Kustannusosakeyhtiö Otavan
kirjapaino, Helsingissä, 1911

SISÄLLYS:

	Siv.
Alkusana	7
Virolainen laulurunous	9
Vana Kannel	
Laulun aika	41
Äidin haudalla	42
Vanha polvi vainopolvi	45
Kyllä tiedän orjan kiusat	46
Miten impyen ihanuus?	47
Väkivalloin suuteliija	48
Kolme onnetonta	51
Mistä mulla laajat laulut?	53
Juhan Liiv	
Noor-Eestille	57
Laulu katoovaisuudesta	59
Ei salli parempaa	60
Pakkanen	61
Oi mun kallis kantajani!	62
Oi tuttavat, älkää tulko!	63
Niinkuin ääni kirkas, kultainen...	64
Gustav Suits	
Laulu Eestistä	67
Suosyväreillä	69
Eräälle lapselle	71

	Siv
Meidänaikuinen satu	73
Kirous	75
Miks hiukeisin, miks paastoisin!	77
Nebulosa	78
Saarenmaan rannalla	79
Inspiratsio	80
Elon tuli	82
 Willem Grünthal	
Sydäntalven yö	87
Kevättunnelma	88
Sairaana	89
Kallioilla	90
Oode ehtoolle	92
Syystalven ilta	93
Hietasärkällä	94
Talvi-ilta	95
Ajatus	96

ALKUSANA.

Seuraava käännöskokoelma oli alkujaan aiottu kirjallishistorialliseksi antologiaksi, joka, vaikka kin ahtaissa puittein, olisi antanut läpileikkauskuvan virolaisesta laulurunoudesta, sen eri aikausista ja runoilijoista. Työn kuluessa vahvistui kuitenkin kääntäjässä vakaumus koneellisen käännöksen kelpaamattomuudesta ja runokäännöstyön yksilöllisestä luonteesta: kääntää voi ainostaan sitä, mikä on kyllin lähellä, että siihen voi eläytyä, omistaa sen, sen uudelleen uudessa muodossa antaakseen. Kaikki muu on väkinäistä ja siis hyljättävää. Näitten yksilöllisten näkökohtien voitolle päästyä supistui sentähden kokoelma nykyisessä muodossaan valikoimaksi ainoastaan parin kolmen runoilijan teoksista. Toivottavasti on runojen ankarampi valinta korvaava lukijalle sen, mitä antologian täydellisyydestä puuttuu.

Saarenmaa, elokuussa 1911.

VIROLAINEN LAULURUNOUS.

Ne ajat ovat ammoin ohitse, jolloin virolaisen paimenen tai rukkinsa ääressä hyräilevän orjatyön yksinkertaiset laulelmat lähdesijoiltaan hitaasti itää kohti kulkeutuivat, virtana itseensä sivupuroja sulkien, melkein huomaamatta asteettaisen kielirajan yli tulvehtien, vihdoin Vienan Karjalassa Kalevalan laulu=ulapaksi laajentuakseen. Lyyrillis=eepillisestä laululähteestä oli paisunut sankarirunojen reitti. Samaan aikaan kulkeutui loitsurunoja samoja teitä päinvastaista suuntaa Suomen puolelta Viron tasangoille. Se oli todellista kulttuuritekijäin, kulttuuriarvojen vaihtoa kahden kieleltään lähiheimoisen kansan välillä, vaihtoa, jossa Viro antoi aloitteen ja Suomi suoritti taiteellisen tihennyksen tai päinvastoin, — kielen vielä estäväksi suluksi kohoamatta. Kun nyt vuosisatojen viertyä virolainen laulu taas yrittää yli lahden, ei siirto voi yhtä välittömästi tapahtua. Yhteisen kirjakielen mahdollisuus on ohitse. Oli ehkä hetki olemassa eikä niinkään hämärässä etäisyydessä, jolloin ei olisi tarvittu muuta kuin kielineron kaukonäköisyyttä

yhdistääkseen kirjakielen alkeissa hapuilevat heimokielet yhdeksi yhteiseksi sivistyskieleksi, niin että me nyt olisimme saaneet iloita virolais-suomalaisesta kirjallisuudesta ja kaksinkertaisesta lukijakunnasta. Kun sensijaan sama ajatus neljä vuosikymmentä takaperin heräsi parin kielentutkija-idealistin aivoissa, jäi se vain tuulentuvaksi, paperituumaksi, mahdottomaksi toteuttaa, ja sen ainoaksi muistomerkiksi pari hymyilyttämään pyrkivää sekakielistä runoa jossaain tieteellisessä julkaisussa. Molempain kielten kehitys oli käynyt aivan eri suuntiin, niitten sivistyssanasto muodostunut eri lakien ja vaikutteiden nojalla. Saattaakseen virolaiset runosävelutukset suomalaisenkin lukijan nauttaviksi, on suoranainen käänös tarpeen ja päinvastoin.

Virolainen nuori kulttuuri on jo pitkän aikaa käyttänyt Suomea ikäänkuin henkisenä taimilavana, josta se suuremmalla helppoudella kuin etäisemmistä kulttuuri-ilmastoista on voinut omakseen siirtää kehitykselleen tarpeellisia kulttuuritekijöitä. Että Kalevalan ilmestyminen avasi tien virolaiselle Kalevipoeg'ille, on tunnettu asia. Mutta uudempikaan suomalainen kirjallisuus ei ole jättänyt virolaista henkeä hedelmöittämättä. Juhani Aho ja Eino Leino eivät ole vain vironnoksissa tuttuja eteläpuolella lahden, heidän vaikutustaan voi seurata alkuperäisessäkin virolaisessa kirjallisuudessa. Koidulan ja kansallisen heräämisen ajoista saakka

on Viro käyttänyt Suomen viljelyssaavutuksia hyväkseen.

Sensijaan on Virosta Suomeen tapahtunut kulttuurisiirto ollut aivan niukka, tuskin mainitsemisen arvoinen. Kalevipoegin suorasanaisten selostus, pari romaania, yksi draama ja joitakuin runokäännöksiä, siinä kaikki. Syytä lienee niin sysissä kuin sepissäkin. Virolainen kirjallisuus on näihin asti ollut köyhää omintakeisista kirjailijapersoonallisuuksista ja edustavista teoksista, se on tarjonnut enemmän kirjallishistoriallista kuin esteettistä huvia. Missä määrin suomalaisella välinpitämättömyydellä on tässä vaihdon yksipuolisuudessa osansa, ei ole tämän kirjoituksen asiana todentaa. Tosiasiana pysyy, että Viro, huolimatta heimolaisuudesta ja maantieteellisen aseman läheisyydestä, on suomalaisille ollut terra incognita, josta käsitykset ja tiedot ovat olleet suuressa määrin vaillinaisia, jollei suoraan harhaanviepiä.

Esityöksi siinä viljelysvaihdossa, joka kerran on kahta toivottavasti silloin tasaväkiseksi ennätänyttä kulttuuria rikastuttava, on seuraava käännöskokoelma tarkoitettu.

Ei ole ollenkaan sattuma, että juuri laulurunous etusijassa on ollut omiaan käännöstyöhön viemään. Niin nuorella sivistyskansalla kuin Viro, on, kuten luonnollista, laulurunous kirjallisuudessaan toistaiseksi etualalla. Maissa, joilla ei ole varaa ylläpitää itselleen varsinaisia

ammattikirjailijoita, on aina rehoittanut lyyrillinen dilettantismi. On mahdollista olla lyyrillinen runoilija monen muun proosallisemman toimen ohella. Kehitysasteella, jolloin kieli ei vielä muuten taivu vivahdusrikkaamman sielu=elämän ilmaisijaksi, voi kuitenkin lyyrillisen inspiratsion spontaani luonne ja hehku sen siihen pakoittaa. Kansojen heräämis= ja nousuajat ovat aina lyyrillisiä. Niinpä oli Virollakin kansallisrunoilijansa jo aikana, jolloin draama ja novellistiikka, mikäli niitä ylipäänsä oli olemassa, olivat ainostaan suoranaisia mukaelmia saksalaisista eikä suinkaan laadussaan parhaimmista esikuvista. Vielä tälläkin hetkellä on laulurunous se ala, jolla voi viitata toiveikkaimpiin taiteellisiin saavutuksiin. Viron kaksi kotimaista näytämöä odottaa yhä vielä omakielistä draamaa, jonka tähänastista ennätystä edustaa melkein yksinään August Kitbergin Suomessakin tunnettu, hyvällä draamallisella vauhdilla kirjoitettu, vaikka jotensakin teoreettiselta tunnepohjalta kohoava näytelmä »Tuulte pöörises» (Tuulten pyörteessä) v. 1906. Virolainen proosarunous on suorittanut välttämättömän retkensä romantismin ja naturalismin halki kohti uusromantismia ja impressionistista tekotapaa, sen jättämien tienrastien ehdottomasti taiteelliseen tasoon kohoamatta. Romantismin peruja on muutamia vanhaan hyvään pseudohistorialliseen tyyliin kirjoitettuja kuvauksia orjuuden

ajoista ja ihannoituja maalaiselämän kuvauksia. Naturalismi sensijaan toi kaksi todellista kykyä: Eduard Wilden ja Ernst Petersonin, joista kuitenkin vielä on joltinenkin taival varsinaiseen taidekirjallisuuteen. Eduard Wilden laajaa, suurella sujuvuudella kirjoitettua ja hyvävauhtista tuotantoa haittaa syvällisemmän näkemyksen ja taiteellisen keskityksen puute. Hänen suuri teoksensa, romaani *Mahtira Sõda* (suomeksikin käännetty) ilmituo selvästi hänen sekä hyveensä että heikkoutensa; sen hyvien joukkopsykologisten kuvausten vaikutuksen särkee yleinen hajanaisuus ja epätasaisuus. Ernst Peterson on Viron kirjallisuuden varsinainen naturalisti, joka räikeihin ja usein kirpeään todellisiin kyläkuvauksiinsa yhdistää yhteiskunnallisen tendenssin. Vasta Noore Eestin kirjallisen suunnan edustajien joukossa tapaamme pari nimeä, jotka kerran ehkä tulevat olemaan takuuna taiteellisuudesta, joskin heidänkin lupauskirjansa yhä vielä ovat lunastamatta: A. H. Tammsaare, jonka tarttolaisen ylioppilaselämän kuvaukset huolimatta eräänlaisesta ahtaudestaan, ovat mieltäkiinnittäviä sielulliseen erittelyyn ja sisäisten taidekeinojen käyttöön nähden, ja ennen muita Friedeberg Tuglas, jonka toisinaan romantisesti väririkas, toisinaan impressionistisesti iskevä proosa jo nyt suuresti on laajentanut Viron kielen soinnullisia rajoja.

Rikas ei ole suinkaan Viron laulurunouskaan yksilöllisistä runoilijaprofiileista. Ainoastaan aniharva piirtyy siksi selvänä ajan taustalle, että hänen erikoissävynsä eroaa ajan yleisestä sävystä. Useimmat ovat vain ajan ja sen makusuunnan tulkitsijoita, ja heidän luonteenomaisuutensa vain ajan luonteenomaisuutta. Äsken ilmestynyt laaja virolainen runoantologia »Eesti Luule», joka käsittää 76 runoilijanimeä ja 327 runoa vastaa vain tätä runoilijapersoonallisuuksien puutteen tunnetta. Taaskin saamme mennä Noor-Eestin ryhmään saakka, yksilöllisempiä sointuja ja tietoisempaa taiteellisuutta tavaksemme, jollemme ota lukuun kansanrunoutta.

Viron rikas kansanrunous on se laulurunouden ala, joka tutuimmin, omaisimmin, kuin toisintoina Kantelettaren runoista, koskettaa suomalaista lukijaa. Näissä lauluissa elää yhä elimellisesti muutoin jo vain älyllisesti käsitykseemme siirtynyt heimoustunne. Näistä lauluista se puhuu meille vaiston vääjäämättömällä varmuudella; niin samansävyyistä on veljeskansojen lyriikka. Runomitta ei ole niin säännöllistä nelipolvista trokeeta kuin suomalaisessa kansanrunoudessa, se sallii enemmän typistyyksiä ja säännöttömyyksiä, mutta poljento ja alkusoinnun ahkera viljelys tekevät sen meille tutuksi. Virolainen kansanrunous on suurimmaksi osaksi naisten laulamaa, siitä ehkä osaksi sen suurempi lyyrilisyys, aihepiirin ahtaus ja sankarirunojen harvi-

naisuus. Vasta Suomen puolella pääsivät lyyrilliset ainekset miesten mielikuvituksessa kehittymään sankarirunoelmaksi. Kuvaavaa on Aino-runon kulkeutuminen. Se on alkuaan yksinkertainen lyhyt laulunpätkä, Järvamaalla laulettu, sormuksensa ja korunsa hukanneesta, nimettömästä neidestä. Vasta itäänpäin siirtyessä puhkee sen traagillinen aihe esiin, ja alkuaihe jää vain loppukatastrofin runolliseksi kaunisteluksi.

Sama herkkä luonnon hellyys ja luonnon elolliseksi elävöittäminen, sama hellä rakkaus laulun ja usko laulun mahtiin kohtaavat meitä niin Kantelettaren kuin Viron »Vana Kandlen» lauluissa. Mutta oman erikoissävynsä antavat virolaiselle kansanrunoudelle orjuutta ja vainoa kuvaavat runot, jotka puuttuvat Suomen puolella lahden; silloin synkistyy idylli veriseksi valitukseksi tai uhmailevaksi katkeruudeksi:

»Vanha polvi, vainopolvi,
Piinapolvi pitkällinen.»

Kuten suomalaiset, ovat virolaisetkin kansanrunot luultavasti syntyisin pakanuuden ja katolisen ajan murrosvaiheelta. Laulurikkaimpia yksilön kehityksessä ovat sielulliset murrosajat, miksi ei olisi samoin kansojenkin kehityksessä? Elinehdoissaan, vapaudessaan, uskossaan järkytetyn kansan energia oli yhtäkkiä saanut säyksen, joka samalla kun pani sen liikkeelle,

samalla särki naivin luonnonkansan rauhan, vuosisadoiksi jättäen sen erilaisten valloittajain ja mailmankatsomusten tantereeksi. Sotaisen energian pakollista kytkeisiinpanoa seurasi kai energian uusien alojen etsintä. Kuka tietää, millaisena ilma=ikkunana tämä runous kerran on ollut orjakansan joka tavoin tukahdetulle elin=tarmolle? Näissä sodan ja veristen vainojen sekä alkavan orjuuden aikana syntyneissä runoissa valitti orpolapsi osaansa, orja kovaa kohtaloansa, ne sisälsivät purevana pilkkana muutoin tyystin kätketyt uhman ajatukset. Ne heltyivät kehto=lauluksi lapsen kätkyen ääressä, virisivät häävir=siksi ja kaikuivat karkelon tahdissa, ne seurasi=vat yksinäistä vaeltajaa vainioilla ja luhtamailla ja säästivät rugin hyrräystä ja paimenen paju=pilliä. Ne olivat elinilmauksissaan ehkäistyn kansan elonmerkinä.

Elävän, kultaisen runosuonen täten kenen=kään huomaamatta suikerrellessa vuosisatojen halki, supistui käsinkirjoitettu tai painettu viro=lainen laulurunous vain kömpelöihin, saksalais=ten pappien toimittamiin virsikäännöksiin tai pariin maalliseen, runollisesti yhtä arvottomaan tilapäärunoelmaan. Vasta 18:nnen vuosisadan lopulla, jolloin H e r d e r i n aloitteesta kirjoi=tetaan muistiin joitakuuta vanhoja runoja, ruve=taan yleisemmin kiinnittämään huomiota tähän halveksittuun, tyhjämpäiväisenä pidettyyn runou=teen. Tätä keräystyötä on jatkunut meidän päi=

viimme saakka. Viron muuten niin valottomissa ja mieltä masentavissa aikakirjoissa on kansanrunouden keräys kirkkaimpia sivuja. Viime vuosisadan alkupuolella herää Virossa sivistyneen saksan kieltä puhuvan säädyn keskuudessa Suomen fennofilien liikettä muistuttava harrastus viron kieltä, runoutta, vanhaa vaatepartta ja kansantaidetta kohtaan. Nämä estofilit tahtoivat pelastaa jälkimailmalle, niinkuin silloin arveltiin, perikatoon, se on: hiljaiseen sulautumiskuolemaan tuomitun kansan muistomerkit. Mutta aiotusta hautapatsaasta muodostuikin ensimmäinen tienviitta kulttuurikehityksen tielle lähtevälle kansalle. Vuonna 1839 perustettiin Tartossa erityinen seura »die Gelehrte Esthnische Gesellschaft», vartavasten estofilien tarkoitusperiä toteuttamaan. Sen toiminnasta, joka keskittyi etupäässä juuri kansanrunouden keräykseen, ottivat antaumuksella osaa useat saksalaistuneet virolaisetkin. Kalevalan ilmestyminen Suomessa tuo lisävirikettä päivän harrastuksille. Virolaissyntyisen lääkäri Faehlmannin mielikuvituksessa kytee jo kansalliseepoksen aate, mutta hän kuolee kesken tuumiaan, jättäen sekä aatteensa että esityönsä virkaveljensä Fr. R. Kreuzwaldin perinnöksi. Vuonna 1861 ilmestyi virolainen sankarirunoelma Kalevipoeg.

Kalevipoegia ovat aikalaiset sekä myöhempienkin lukijakunta kauan aikaa katselleet

ikäänkuin keinotekoisessa, kaunistavassa näytämövalaistuksessa. Se muodosti koristeellisen taustan sille näyttämölle, millä virolaisen kansallisen heräämisen näytelmä vapauslaulujuhlineen, romanttisine värityksineen, suoritettiin. Se on niin kauan ollut vuonna 1819 tapahtuneen näennäisen orjainvapautuksen henkiseksi vapautumiseksi muuttumisen symbolina, että sitä arkailee lähestyä arkiharmaassa valossa.

Yksi on selvää: Kalevipoegin vaikutus on ollut itse Kalevipoegia suurempi.

Fr. R. Kreutzwald, (1803—1882) alkujaan R i s t m e t s, orjan poika, ammatiltaan lääkäri, lahjoiltaan runoilija, mies valistusajan aatteissa kypsynyt, ennakkoluuloton, laajakatseinen, täynnä kuivan ivan ja hentomielisen tunteen sekoitusta, — siinä Kalevipoegin luoja. Eepoksen aineksiin nähden hän oli paljoka epäedullisemmassa asemassa kuin Lönnrot. Hänellä oli käytettävänä, paitsi joitakuuta sankarirunojen katkelmia ja suurta joukkoa lyyrillisiä runoja, ainoastaan epälukuinen määrä suoranaisia tarinoita, ilman läpikäyvää juonta tai edes yhteistä sankarin nimitystä. Tähän vaillinaiseen ja tukea antamattomaan pohjaan nojaten hän teki rokean teon: runoili uudestaan kansan runomitalle sadut, yhdisti eri sankarityöt samannimisen sankarin tekemiksi, täytti aukot ja liitekohdat itseluomillaan kronikkaa muistuttavilla säkeillä ja siroitti sinne tänne lyyrillistä koristelua.

Tuuma oli nerokas ja suuren runoilijan arvoinen; suoritus ei ollut yhtä nerokas.

Tekstikritiikki on tavannut kiitollisen alan säe säkeeltä eritellessään Kreutzwaldin ja varsinaisen kansanrunouden osaa Kalevipoegissa. Tieteellisesti perehtymättömäänkin lukijaan vaikuttaa Kalevipoeg kuin eri tekstikirjaimilla painetulta, yksinkertaista antikvaa seuraa monikoukeroinen fraktuura. Romantiikan korukielessä kasvaneen Kreutzwaldin oli vaikea tavata kansanrunon naivia sävyä ja kauneutta. Joko hän kompastuu kuivan kronikan kivikkoon tai luo kukkeata lyriikkaa, itsessään runollisesti arvokasta, mutta kansanrunon sävyille vierasta. Paremmin kuin varsinaisesti uutta luodessaan, hän onnistuu satuja uudestaan runoillessaan, vaikka hän siinäkin vain harvoin osaa asettua täysin runolaulajan kannalle.

Kalevipoeg on 20-lauluinen kuvaus virolaisen yliluonnollisen väkevän sankarin urotöistä, hänen Suomenmatkastaan, taistelustaan noitien vastaan, sodankäynnistään, matkastaan Manalaan ja painistaan Sarvikin — paholaisen — kanssa, retkestään mailman loppua kohden ja vihdoin hänen tapaturmaisesta kuolemastaan. Läpi teoksen kulkee traagillinen aate: Kalevipoeg on syyllinen Saaren neidon kuolemaan ja Suomen sepänpojan murhaan; hän sovittaa sen murtumalla jaloistaan omaan vedessä väijyvään miekkaansa.

Suurta symboliikkaa on Kalevipoegin loppu-

säkeissä. Kalevipoeg on kuoltuaan pantu Tuone-
lan veräjän vahdiksi, käsi kallion raossa, — kun
hän kerran kätensä irti kiskaisee, on Virolle koit-
tava uusi onnen aika.

Kalevipoeg ei kestä vertausta Kalevalan kanssa.
Kalevipojan urotyöt ovat melkein poikkeuksetta
ruumiillisen voiman näytteitä; se sanan ja lau-
lun mahti, mikä Kalevalassa ihmeitä aikaan saa,
puuttuu Kalevipoegissa. Kalevipoegin kauneim-
mat kohdat ovat lyyrillisiä, niihin on Kreutzwald
sovittanut kansanrunon herkimvät säveleet.

Kalevipoegin viimeinen ja suurin sankarityö
oli kuitenkin se, että se ilmestyessään auttoi
itsetietoisuuteen kokonaisen kansan, onni, mikä
harvoin tulee suurimmankaan taideteoksen
osaksi. Sillä on koko Viron kulttuuri-elämälle
perustava merkitys, olkoon se sitten, minä aika-
laiset sitä tervehtivät, Viron kansan luovan kyvyn
välitön ilmaus, tai, miksi myöhempi tutkimus sen
on merkinnyt, *K r e u t z w a l d i n* kansantari-
nastoon nojaten enemmän tai vähemmän ru-
nollisella voimalla kokoonpanema *e i k a n s a n =*
e e p o s vaan kansallinen kertomaruonoelma.

Kansanrunouden keräys saa yhä uutta vauh-
tia. 70 luvulla ryhtyy siihen kirkkoherra *J a k o b*
H u r t ja myöhemmin Kronstadtin kirkkoherra
M. J. E i s e n. Heidän apulaisikseen tarjoutuu
kymmeniä ja satoja nimettömiä kerääjiä kaikilla
seuduin maata. Jättiläiskeräys suoritetaan har-
vinaisella innolla ja sitkeydellä, ja sen tuloksena

on suurin kansanrunouden kokoelma, mikä mil-
läänsä kansalla on olemassa, noin 45,000 runoa,
siihen lisäksi epäluukuinen määrä satuja, loitsu-
runoja, sananlaskuja j. n. e. Painettu on niistä
Hurtin toimittama *V a n a K a n n e l I* ja *II* v.
1886 ja myöhemmin Suomalaisen Kirjallisuuden
Seuran avustuksella ilmestyneet *S e t u k e s t e*
l a u l u d, (kreikanuskoisten Pihkovan virolais-
ten laulut) *I* osa v. 1904, *II* osa v. 1907, sekä joukko
E i s e n i n toimittamia satuja.

Huolimatta siitä suuresta huomiosta, mikä jo
viime vuosisadan alkupuoliskolla kansanrunou-
delle omistettiin, ei sen jälkiä paljonkaan tapaa
silloisissa taidernoudon kokeissa. Vasta ihan
viimeisinä aikoina on kansanrunouden hedel-
möttävä voima uloittunut taidernouuteen ja sen
kieliaarteita liikuteltu. Viron ensimmäiset taide-
runouden yrittäjät saivat vaikutuksensa muualta.

Jo estofilien aikana esiintyy virolainen *K r.*
J a a k P e t e r s o n runoilijana. Tämän 21 vuo-
tiaana v. 1822 kuolleen nuoren kielentutkijan runot
on vasta Noor=Eesti käsikirjoituksista esille etsi-
nyt ja pieteetillä julkaisuissaan osaksi painatta-
nut. Ilman kaikupohjaa, kuin eksynyt esitais-
telija, liian etäällä jälkijoukoistaan, tuomittu
varhaiseen kuolemaan kesken kehitystään, on
Kr. Jaak Petersonin kohtalo miltei traagillinen.
Hänen päiväkirjansa lehdiltä puhuu ratsionalis-
tinen, kriittinen henki. Hänen runonsa ovat
korkealentoisia, vähän retoorisia, toisinaan

täynnä oikeata, joskus väärääkin paatosta, antiikin runomitoissa liikkuvia, parhaimmissa eräänlaista kuulakasta kauneutta. Noor-Eestin ryhmä on hänessä nähnyt hengenheimolaisensa, ensimmäisen »nuorvirolaisen».

Jos K r. J a a k P e t e r s o n i n viileän runouden kohtalo oli kaikua kiville, oli L y d i a J a n n s e n i l l a , K o i d u l a l l a (v. 1843—1886) sitä vastoin laajempi kaikupohja kuin näihin päiviin asti ehkä kellään viron kielen käyttäjällä.

K o i d u l a , Postimees-lehden perustajan ja heräävän Viron kansallisessa elämässä suurta populariteettia nauttivan J. W. J a n n s e n i n tytär, joutui sekä runoudellaan että henkilösään kuvastamaan Viron lyhyttä kansallisen romantismin aikaa. Kalevipoegin ilmestyminen ja työorjuuden lopullinen lakkauttaminen vapautti Viron latentin elinvoiman, joka nyt ilmeni jonkinlaisessa juhla-isänmaallisuudessa, laulujuhlina ja romanttisena huumauksena, ja jonka reali-ilmauksena oli Eesti Kirjameeste Seltsin perustaminen ja rahankeräys omakielistä Aleksandrikool'ia varten.

Yhtä suurena tekijänä kuin ajanhenki oli Koidulan kehityksessä, yhtä suurena tekijänä oli Koidula puolestaan ajanhenkeä luomassa. Hän ruumiillistuttaa ajan, siinä hänen persoonallisuutensa. Hän on voimakkain silloin, kun aika puhuu hänen suunsa kautta, kun hän on tulkkina ajan aatteille, jotka hänen tulisielunsa ahjossa

lopullisen muotonsa saavat. Hän on siinä määrin aikansa kuvastin, että me etupäässä näemme hänessä juuri ajan piirteet yksilöllisten sijasta. Aika puhuu, aika valittaa, aika iloitsee hänen isänmaallisissa runoissaan, jotka milloin ovat kuin profeetallisia valitusvirsiä, milloin kaikuvat pääsiäistunnelman täyttämää hosiannaa. Koidula oli joukkojen runoilija, hänen tunteensa kollektiivia tunnetta. Niin pian kuin hän harhautuu alaltaan, hän kadottaa runoutensa taikaavaimen. Hänen persoonallisin elämyksensä oli isänmaallisuus, muulla alalla hän käyttää vanhoja kliseoita. Ei erotiikka, ei luonnontunne haltioitu hänellä runoksi. Kokeillessaan toisilla aloilla hän on usein vain saksalaisen maneerin jäljentäjä, hyvin usein suoranainen kääntäjä (sen ajan tavan mukaan varsinaista tekijää nimittämättä). Joukko hänen alkuperäisina pidettyjä runojaan on myöhemmin osoittautunut käännöksiksi. Sekä aiheittensa valinnassa että niitten käyttelyssä hän seuraa aikansa yleistä makusuuntaa; hän ei ole vailla imelää hentomielisyyttä eikä sanakoreilua. Suuri osa hänen aikoinaan laajoissa piireissä herättämästään kirjallisesta innostuksesta on tosin kai pantava hänen voimakkaan persoonallisuutensa suggestion laskuun, joka niin mieltäkiinnittävänä ilmenee esim. hänen äsken julkaistuissa kirjeissään Kreutzwaldille. Mutta hänen isänmaallisilla runoillaan on pysyvä merkitys. Ne ovat ajan todistuskappaleita, mutta eivät

yksin sitä; joskin nyky=aikainen lukija niistäkin mielellään karsisi yhtä ja toista, ei voi olla antau= matta alttiiksi niitten välittömälle inspiratsiolle. Ne ovat ja pysyvät heräävän Viron hymneinä.

Koidulan kohtalo oli työkuntoisimmassa ijas= sään kuolla kaukana niin suuresti rakastamastaan Maarjamaasta, virolaisen kansallisen romanti= min osaksi tuli tukehtua alkaviin venäläistytty= misyrityksiin. Kansallisen kevään aamutunnel= maa ja raikkaita värejä seurasi harmaa seisah= dusaika kaikilla aloilla.

Paljon on Virossa runoiltu tänä aikana. Ru= noileminen pääsi ikäänkuin muotiin, muuttui helposti opittavaksi käsityöksi, jota joutoaska= reenaan itsensä ja toisten iloksi harjoittivat mitä erilaisimmat virkailijat, etupäässä kuitenkin pa= pit ja kansakoulunopettajat. Sisällöstä ei ollut puutetta; kaiutettiin kuluneiksi edellisen ajan= jakson itsessään jo hiukan onttoja isänmaallisia lauseparsia, kunnes ne kadottivat viimeisenkin aitometallisen helähdyksensä, tai tuotiin länti= sestä naapurimaasta Saksasta, — ei koskaan kauempaa — helppohintaisia esikuvia. Runo= mittakin oli melkein aina sama ————, jo= hon loppusoinnuksi kelpasi melkein mikä päätte hyvänsä. Tämä helppo ja mukava runomitta sopi kaikkensävyisille runoille, murheisille, leik= kisille ja juhlallisille. Kokonaisen kokoelman »kukkakimppuja», »seppeleitä» j. n. e. voisi poi= mia tänänaikuisten runovihkojen nimistä.

Kaikki lainaavat, kaikki elävät lainoista. Kieli on vanhaa, ajatukset ja tunteet samoin. Täällä, kuten muuallakin, epigooniajan epäitsenäisyys.

Voisi sanoa, että aika oli epäkiitollista taiteellisemmalle runoudelle, että ajan ilmapiiri oli ahdas ja raskashenkinen. Eikä mikään kapi-noiva, vapauttava runous riko ajan rauhaa, ei mikään mielikuvituksen väriräiske ajan harmautta. Jokainen aika tarjoo aineksia runoudelle, niin tämäkin. Ne pari todellista runoilijaa, jotka aika synnytti, eivät niitä käyttäneet, eivät olleet kyllin suuria niitä käyttääkseen. Ajan ankara paine ei destilloi heistä sitä kypsää katkeruutta tai uhmaa, joka tällaisenakin maata matavana aikana voisi virittää korkean runouden inspiratsion. Koidulan isänmaallinen uhrituli oli sammunut, persoonallisen, syvempiä tunnekerroksia paljastavan runouden aika ei vielä ollut tullut, jäljelle jäi hiljainen, jokapäiväisyyteen taipuva idylli, eleegisine pohjasävyineen. Siinä he etsivät ja löysivät ilmaisumuotonsa.

Anna Haavan ja K. E. Söötin päämerkitys on siinä, että he ovat ylläpitäneet taiteellisen laulun traditsiota matalalauluisena aikana. Heidän tasonsa on keskinkertaisuus, mutta sellainen hyvä, kunnan keskinkertaisuus, joka voi olla ponnistusastimena korkeammalle taiteelle.

He eivät ole luoneet mitään varsinaisesti uutta ei muotoon eikä sisällykseen nähden. Heiltä puuttuu kielellisen mielikuvituksen ke-

seliäisyys, he tyytyivät kieleen, sellaisena kuin sen tapasivat, se riitti heidän ilmaisukeinoon semmoisenaan, niin muokkaamaton kuin se toden teolla vielä oli. Heidän yksitoikkoista ja yksinkertaista runomittaansa ei särje mikään vivahdusrikkaampaa muotoa vaativa mieliala. Kumpainenkin on ihan viime aikoina koittanut laajentaa runoutensa rajoja; vers libre on houkuttanut molempia, tuomatta muuta kuin vieraan sävyn heidän runouteensa.

Lahjakkaampi heistä on epäilemättä Anna Haava, synt. v. 1864. Hän on tähän saakka Viron ainoa eroottinen runoilija. Koidulan rakkausrunot ovat kaavamaisia, myöhemmästä runoudesta on Gustav Suitsin ihana »Inspiraatio» harvinaisuus hänen tuotannossaan, paria sensualistista koetta lukuunottamatta, ja Willem Grünthalin runollinen luonnonpalvelus ei salli muita jumalia. Anna Haavan luonteenomaisimmat runot ovat juuri rakkausrunoja, aito naisellisen tunne-elämän synnyttämiä, joskus veitikkamaisia, joskus haaveksivia, täynnä alistumista ja rakastetun jumaloimista, nöyryyttä ja naivisuutta. Niissä ei ole nimeksikään sensualismin tuntua. Rakkaus on niissä olemassa-oloon anteeksi anovaa, ylimalkaista. Paitsi rakkausrunoissa onnistuu Anna Haava joskus hiljaisen, melkein uskonnollisen kaipauksen täyttämässä runoissa, jonkinlaisessa mailmallisuudesta pois halajavassa idealismissa,

jonka kypsän ilmaus on hänen kaunis runonsa Mägede põues (Vuorten helmassa), jossa tätä ihanne- ja rauhan maata kuvitellaan vuorten ympäröimänä järviseutuna. Yllätykseltä sen sijaan vaikuttaa Anna Haavan runoudessa joukko leikkilisiä maalaiselämän kuvauksia, raikkaan huumorin täyttämiä, hauskoja kyläakvarelleja valoisissa väreissä.

Värikkömämpi persoonallisuutena on K. E. S ö ö t, synt. 1862. Hänen runoutensa muistuttaa Anna Haavan runoutta, mutta on kuivempaa ja karumpaa. Hänellä on Anna Haavan runouden heikkoudet, mutta ei kaikkia sen hyveitä. Parhaiten hänkin onnistuu elegeisen tunnelman yhteydessä isänmaalliseen ajatukseen tai henkilökohtaiseen muisteluun ja mielialaan.

Seisahdusajoillakin voi olla salainen kehitysvieterinsä, joka ulkonaisen painon poistuttua taas on valmis ponnahtamaan. Kukoistuskausien edelläkävijöinä on niillä valmistava, energiaa keräävä merkitys. Virossa, venäläistyttämistoimenpiteiden hiukankin lauhduttua, alkaa kehitysilmapuntari taas nopeasti nousta. Mutta se ei tapahdu enää kansallisen romantiikan kimmeltävien tunnustähtien alla. Aika on ylöspäin pyrkivän, sitkeän ja karun realismin, joka yhteiskunnallisessa järjestyksessä ja kansallisessa valistustyössä, viime aikoina erittäin kansanainellessa vaurastumisessa näkee korkeamman kulttuurin pohjan. Aika on yhteiskunnallisen työn

eikä taiteen. Saksalaisen vaikutuksen kanssa risteytyy venäläinen vaikutus, joka kuitenkin ympää virolaiseen henkiseen elämään enimmäkseen venäläisen hengen kielteisiä puolia. Tähän asti yhteisen kansallisuusaatteen yhdistämä kansa alkaa jakautua luokkaeroituksen perustalla. Alkaa köyhälistön liike, joka yhtyy 1905 vuoden vallankumouksen valtaväylään.

Tämän virkeän yhteiskunnallisen nousuajan puitteissa, yksilöllisine tarkoituksiperineen tavaltaan sen vastakohtana, mutta samalla sen orgaanisena jatkona, alussa kulkien melkein tasasuuntaa vasemmistoliikkeen keralla, myöhemmin siitä selvästi eristyen, kohtaa meitä vallankumousvuosien paikkeilla uusi ilmiö Viron henkisen elämän alalla, Noor=Eesti kirjallisuuttaiteellinen liike, joka puolestaan merkitsee kirjallista vallankumousta, tässä tapauksessa oikeastaan vain teoreettisesti olemassa olevien vanhain jumalain särkemistä. Noor=Eestillä ei ole ollut mitään taiteellista suuruutta kukistettavanaan. Sen kriittinen työ on ollut välttämättömyyden pikkuperkausta, ja etusijalle jäävät sen asettamat uudet tarkoituksiperät ja uudet kirjalliset ihanteet.

Noor=Eesti nimellisen ryhmän perusti kuusi vuotta takaperin joukko nuoria kirjailijoita, — myöhemmin on liikkeeseen yhtynyt useita kuvaamataiteilijoitakin — jotka olivat ottaneet tehtäväkseen kirjallisuuden kohoittamisen taiteelli-

selle tasolle, ja vuorovaikutuksen aikaansaamisen Länsi-Euroopan kulttuurin kanssa. Tarkoituksenaan on ryhmä koettanut toteuttaa etupäässä julkaisemissaan albumeissa Noor-Eesti I, II, III ja samannimisessä, viime vuodesta alkaen ilmestyvässä kirjallistaiteellisessa aikakauskirjassa.

Uusi viini vaati uusia leilejä, uudet tunteet uusia ilmaisumuotoja. Muoto tuli tunnussanaksi, kielen kaikenpuolinen hionta lähimmäksi päämääräksi. Saksalaista ja venäläistä vaikutusta vastaan nousi länsieurooppalainen, gallialainen vaikutus, joka vaati kiinteämpää taiteellisuutta, ankarampaa valintaa. Yhteiskunnallisten tendenssien vastakohtaksi kohosivat yksilölliset, yleistävän runouden sijaan persoonallisen tunneilmaisun vaatimus. Modernismi, tässä käsitettynä yksilöllisenä, eurooppalaisuuden ilmakehään pyrkivänä taiteena, oli uloittunut Viroon.

Kielenviljelyksessä on Noor-Eestillä suuria ansioita. Hyvin käsittäen, että runouden ensimmäinen ehto on ilmaisuvälineen täydellisyys, on Noor-Eesti tehnyt voitavansa rikastuttaakseen Viron niin köyhää kirjakieltä. Se on kaivautunut kansanrunouden hetteisiin, kutsunut avukseen murteet ja paikallissanastot, luonut uusia sanoja, tosin valitettavasti myös raskauttaen uudistuspyrkimyksiään vieraskielisten sanojen liian runsaalla painolastilla. Vasta Noor-Eestin mukana on yksilöllinen tyyli päässyt Viron sekä suorasanaiseen että laulurunouteen.

Noor=Eestin kirjailijat ovat kaikki vielä kehityksensä alussa, joskin se jo useimmilla on itse= tietoisesti viitoitettu. Yhteisestä makusuunnasta ja taiteellisista tarkoituseristä huolimatta, eristyvät ryhmän eri kyvyt yhä selvemmiksi yksilöllisyyksiksi. Taiteellisesti kypsimmät runoilija= persoonallisuudet tapaa laulurunouden alalla. **G u s t a v S u i t s i n** ja **W i l l e m G r ü n t h a l i n** runous merkitsee virolaisessa kirjallisuudessa aivan uusien sekä soinnullisten, runomittallisten että aihepiirien valloitusta. Heistä alkaa nykyaikainen taideronous.

G u s t a v S u i t s i n (synt. 1883) runokoelma **E l u t u l i** (Elon tuli) v. 1905 on kaikista heikkouksistaan huolimatta uran uurtavaa laulua. Sen päätunnusmerkki on **n u o r u u s**. Sen laulut ovat yhtäaikaan sekä nuoren ajan että nuoren iän runoja. Sekä sen voima että viat ovat molemmat nuoruuden. Ennen=vallankumouksellinen mieliala, odotus, uhma, oman voiman tunne, on luonut nämä nuoruudelle ja elon tulelle viritytetyt laulut, joitten poljennossa on nousu=ajan sotaista ja taisteluun tahtovaa tahtia.

Ne ovat nuorekkaita sotajulistuksia, useat laadittuja **E i n o L e i n o n** aikaisemman runokauden tyyliin. Useat runot, kuten »Äikene» (Ukkosilma) ovat vain kuin uhmailijan painiskelua vastahakoisen ja kankean kielen kanssa, sen väkivaltaista aisoihin asettamista ja voitonriemua, — mutta eivät myöskään mitään sen enempää.

Sanahelinä, jota yksilöllinen elämys vielä ei ole vapauttanut liian koristeellisesta päätöksestä, on luonteenomaista tälle kokoelmalle. On runoja, joitten sisällys supistuu vähiin muodon laula= vuuden ja soinnukkaisuuden rinnalla, ja joita lukiessa alituisen helinän huumaamina unoh= damme vaatia sanoilta syvempää sisällystä.

Ja kuitenkin on tämä kokoelma kaikesta nuo= rekkuudestaan ja tunteen pintapuolisuudesta huolimatta käänteentekevä. Viron runouteen vakiintuneet värittömät ja uinuttavan yksitoik= koiset runomitat se särkee rohkeilla poljen= noilla, rikkailla loppusoinnuilla, mitä erinlai= simmilla ja aiheen itse valitsemilla runomi= toilla. Kieli soi, niinkuin se vielä tähän saakka koskaan ei ole soinut virolaisessa runoudessa; koko kokoelma on kauttaaltaan kielellistä ja muoto=iloa täynnä, ylitse vuotavaa, liiankin kuk= keata, kuten sen kannattama nuori päätöskin.

Suitsin runoilijatemperamentin pääominai= suudet ovat jo tässä kokoelmassa edustettuina; niistä ovat muototaituruus ja loisteliaisuus jo jok= seenkin pitkälle kehitettyjä, sensijaan on taipumus traagilliseen tunnelmaan, joka hänen myöhem= mässä tuotannossaan yhä vahvenee, tänä kehitys= kautena luonut vain pari runoa, synkän *N e e d e m i n e* (Kirus) ja tyyntä ennen myrskyä kuvas= tavan, ennen=vallankumouksellisen *S u r n u a i a = l a u l* (Hautuumaan laulu) joissa, varsinkin ensi= mäisessä, ensi kertaa tuntuu tuleva pessimismi.

Suitsin myöhemmin kirjoittamat runot ovat toistaiseksi hajallaan siellä täällä erinlaisissa julkaisuissa. Huolimatta niitten vähälukuisuudesta — Suits ei muodosta poikkeusta virolaisten kirjailijain pienestä produktiviteetista — voi niissä tarkoin seurata runoilijan kehitystä.

Se on käynyt muodollisesti yhä plastillisempaan, sisällyksellisesti yhä yksilöllisempään suuntaan.

Kielen liiallista runsautta on seurannut tarkoin punnitut, kuin matemaattisesti arvioidut sointuvaikutukset, jotka yhä useammin alkavat kiteytyä sonetin suppeaan ja viron vähän viljellyltä runokieleltä paljon vaativaan muotoon. Ei erehtyne, jos tässä muutoksessa on tuntevinaan romaanilaisten esikuvien vaikutusta. Suitsin runotyylin kansanrunoudellinen rikkaus on käynyt kovan romaanilaisen sulatusahjon läpi, se on yksinkertaistunut, tihentynyt, silti kielellistä soinnullisuuttaan kadottamatta.

Melkein vielä muodollista muutosta suurempi on runojen sisäisen äänilajin vaihdos. Taaskin ne uskollisesti heijastavat aikaa, joka on vallankumouksen ylioppinut seuranneen väsymyksen. Mutta ei vain aika ole talttumuksen, lisäksi tulee yksilöllinen elämys, kypsyeemmän iän välttämätön resignatio. Yhtä hillitty kuin muotokin, yhtä hillitty on siihen puserrettu tunne. Milloin isänmaalliset ja yleisaiheiset runot vielä ovat etualalla, on niissä yhä katkerammaksi kas-

vava pessimismi vallalla. Sellainen runo kuin *Laul Eestist* (*Laulu Eestistä*) on kaukana kaikesta koru=isänmaallisuudesta. Mutta näitten runojen ohella ja niitä syrjään työntäen alkaa kuulua yhä yksilöllisempiä sointuja, yhä persoonallisemman tunteen pakkoa, jotka yhdessä miehekkääseen resignatioon taipuvan mielialan keralla luovat Suitsin tähän asti korkeimmat runo=ennätykset.

Täydellisen vastakohdan Suitsin runoudelle muodostaa toisen Noor=Eestin runoilijan *Willems Grünthalin* (synt. 1885) kolme vuotta myöhemmin julkaisema runokokoelma *Laulud* (*Lauluja*). Kun Suitsin kirkas taide voi olla varma mahdollisimman laajasta kantavuudesta, tulee Grünthalin runous sitävastoin jäämään vain harvojen nautittavaksi.

Grünthalin runous kätkeytyy mitä vaikeatajuisimman kielen varjoon. Grünthal on kielen=tutkija runoillessaankin. Harvinaisimmat, vähimmin käytetyt kielen muodot houkuttavat häntä, hän kaivaa ne esille sanakirjan unohduksesta tai murteitten muurin takaa, hänen runoissaan vilisee outoja murre= ja paikallissanoja, joita käyttäessään hän ei näytä välittävän niistä mykistä tai tyhjistä kohdista, jotka muodostuvat, kun sana vaikenee eikä ilmaise mitään lukijalle. Kuvaavaa kyllä, on runovihkon loppuun liitetty erityinen pieni sanakirja.

Yhtä plastillista kuin Suitsin, yhtä maalaile=

vaa on Grünthalin runous. Adjektiivi ja attributi ovat hänen runojensa tunnusmerkkejä, hänen lauseensa ovat raskaita, usein ylenmäärinkin väreillä kyllästettyjä, pienimpiin yksityiskohtiin saakka hiottuja, joskus suuremmassa määrin teoreettisen työn tuloksilta tuntuvia kuin välittömän inspiratsion luomia. Hän käyttää harvoin kevyitä runomittoja, usein liikkuvat hänen runonsa antiikin mittoissa, josta niitten hiukan juhlallinen, eristytvä luonne. Samoin kuin Suitsilla, on Grünthalillakin runoja, jotka ovat kuin nuoren kulttuurikielen itsetietoista prameilua, jonkunlaista sanasoinnallista urheilua. Paitsi näitä liialliseen alkusoinnun käyttöön ja kuvauksen sanojen toinen toisensa päälle kasaamiseen rakennettuja runoja, on Grünthalilla niitten vastakohtina toisia, joissa runollista suggestiota on koetettu aikaansaada yksityisten sanojen kerrolla, säkeitten putoillessa usein vain yksisanaisina, josta taas on ollut seurauksena tunnelman ohuus ja riittämätön kantavuus.

Grünthalin onnistuneimmat runot ovat ne, joissa hänen suuri ja harvinainen kielitaituruustensa, vältettyään liikaa erikoisuuteen pyrkimisen vaaran, yhtyy hänen yhtä harvinaiseen luonnontuntemukseensa.

Grünthal on runoissaan yksinäinen luonnontutkija. Suitsin runoudessa on viimeisinä aikoina selvästi havaittava itsetietoinen eristymispyrkimys, Grünthalilla on eristyminen synnynnäistä.

Hänen väri-ihailussa, hänen antaumisessaan luonnontunnelmille alttiiksi on jotain luonnonhurmiota. Hän on syvälle tunkeutunut siihen salaiseen runouteen, joka kätkeytyy Saarenmaan ja sen lähisaarien luonnon ja rantamaisemain näennäisen karuuden taakse. Suits paikallistuttaa harvoin runonsa, Grünthal aina. Ei ole niissä mikä meri hyvänsä, eivät mitkä rannat hyvänsä, — se on määrätty meri, tietyt rannat. Grünthal tuntee kotisaarensa kaikkina vuodenaikoina, kaikkina vuorokauden aikoina, hän tuntee sen lintu-mailman, sen hietasärkät ja luodot ja valon sekä värien eri vivahdukdet rannikolla. Hänen parhaat runonsa ovat värikylläisiä saaristotauluja. Mutta tästä tarkoin määrätystä realiteetista vauhtia ottaen kohoo Grünthalin runous sen yli, luonnonnäkyjen avartamaan kaikkeuden tunteeseen.

Suitsin tai Grünthalin sävy on nykyään valalla virolaisissa runokokeissa, tietysti jäljittelijöitten käyttämänä johtaen maneeriin ja usein suoraan karikatuuriin. Sitä suurempi arvo täytyy antaa niille harvoille itsenäisyyden ja riippumattomuuden ilmauksille, jotka ulkopuolella Noor-Eestin ryhmää ovat havaittavissa.

Sellaisia on Ernst Enno (synt. 1875), kiihettävällä sitkeydellä omaperäisyyteen pyrkivä runoilija, joka ei koskaan ole uhrannut yleisön makusuunnalle, vaan vähitellen runoutensa alkuun saan sängen aateraskaasta hämärästä kehittynyt

selvämuotoisempaa taiteellisuutta kohden. Vers libren ensimmäisenä käyttäjänä Virossa hän muodosti aikoinaan terveellisen oppositsion, joskin hän itse myöhemmissä runokokoelmissaan on palannut sidottuihin mittoihin. Teosofisen mailmankatsomuksen mystillisuus määrää hänen runoutensa sävyn, joka yhä vieläkin on filosofisen raskasta, rakenteeltaan taipuvaa jonkinlaiseen kaavamaisuuteen, usein hämää, joskus kuitenkin onnistuen puhkaisemaan mystillisyyden kuoren ja saaden silloin omituisen kohtalokkaalta kaikuvan sävyn.

Yksinäinen ilmiö virolaisessa runoudessa on **J u h a n L i i v** (synt. 1864). Alkujaan novellistina esiinnyttyään, on hän myöhemmin vuosien kuluessa vaikeaa hermotautia sairastaessaan ryhtynyt lyyrilliseen runoiluun. Hänen runoutensa on sairaitten aivojen runoutta. Jo runoissa alituisesti uudistuvassa sanojen ja kokonaisten säkeitten kerrossa tuntee ikäänkuin sairaalloisen *idée fixe*n kiduttavan takaa-ajon; kerran herännyt mielikuva uudistuu ja kertautuu yhä väsyneitten aivojen ponnistuksesta huolimatta. Samasta syystä on hänen runoillaan improvisatorinen luonne, hänen sairaasta sielustaan kumpuaa hajanaisia, joskus synkkiä, joskus kultaisia kuvia, jotka järjestyvät melkein satunnaisuudella säkeiksi, ilman taiteellisen tietoisuuden ohjausta. Siitä Liivin runojen usein naivi viehättävyys ja yllättävä leima ja niitten taiderrunoudesta eroava

luonnonrunoilijan sävy sekä taiteelliseen arvoon nähden suuri epätasaisuus. Hänen runonsa on Noor=Eesti erittäin taiteellisesti ja koristeellisesti huolitellussa asussa julkaissut, J u h a n L i i v i L u u l e t u s e d (Juhan Liivin runot) v. 1910.

Viron kirjallisuus ja sitä myöten laulurunous=kin on tällä hetkellä virkeässä, joskaan ei erittäin nopeakulkuisessa kehityskaudessa. Sen myö=hempi kehitys on tietysti eroittamattomasti yhdistetty eri kykyjen ja runoilijapersoonalli=suuksien lopullisen kehityksen mahdollisuuksiin. Toivoa täytyy, että Viron harvinaisen runsaat henkiset ainehistot tulisivat runollisesti käsitel=lyiksi ja siten liittyisivät elimellisenä osana yleis=inhimilliseen taidepääomaan.

Lähteitä: Oskar Kallas, Übersicht über das sammeln estnischer runen; Gustav Suits: Die estnische Literatur y. m.

VANA KANNEL

LAULUN AIKA
PARAS LAULUAEG

Nyt on hetki helkytellä,
viikko virttä vieritellä,
ilta impien ilota;
viel' on aika vaiti jäädä,
hetki laulujen levätä,
kun on kuollunna kuvolla,
olkein päälle oikaistuna,
vainajana vuotehella,
valkolautojen välissä.

Kun on alla mustan mullan,
alla hiekan harmahavan.

ÄIDIN HAUDALLA

EMA HAUAL

Olen mieron orpolapsi,
koito ilman kannen alla,
ei ole armon antajata,
eikä pään silittäjätä,
tuima tuuli armahteli,
päivän paiste pään silitti.

Pidot päätyi, juhlat joutui,
toiset kulki kaupunkihin,
luokse tuttujen torilla.
Minä minne mieron lapsi,
kuhun astun angervoinen?

Astun haudalle emoni,
kalmistohon kantajani,
itkuhuivinen pivossa,
huoliraidat huivisessa.

»Nouse, nouse, äityeni,
neuvomahan nurmen alta,
valmistele vakkaseni,
kiinnitä kapiokirstu!»

Emo haudasta havasi:

»Tytär, lieto lintuseni,
matalainen marjueni!
En voi nousta nurmen alta,
koivu kasvoi kaulalleni,
silmille kukat siniset,
kulmilleni kulleroiset.»

»Nouse, nouse, äityeni!
Tuon Virusta viikatteen,
niitän nurmet kummun päältä,
heinät katkon haudan päältä,
silmiltä kukat siniset,
kulmiltasi kulleroiset.»

»Tytär nuori! en voi nousta,
mull' on suussa mullan tuntu,
rinnassani ristin tuntu,
käsissäni kalman tuntu.

»Nouse, nouse, äityeni!
Vien Viruhun vihtomahan,
saatan Suomen saunasehen,
suusta huuhton mullan tunnun,
käsistäsi kalman tunnun.»

»Tytär nuori! en voi nousta,
mull' on kolme kaitsijata:
pieluksissa Tuonen poika,
tyttö Tuonen jalkapäässä,
välill' itse vanha Tuoni.
Pyydä haavalta hameita,
leppäpuulta linnikoita!»

Mailma sua suojatohon,
armas Lucia a...

VANHA POLVI VAINOPOLVI
VANA AEG OLI VAENOAEGA

Vanha polvi vainopolvi,
piinapolvi pitkällinen,
orjapolvi ohdakkeinen,
angervoinen arpiaika,
surullinen sorronaika.
Vaivasivat vainonhenget,
papin helmet painelivat,
riistivät rajut ritarit,
rosvoparvet ryöstelivät,
mellastivat murhamiekat!

Pelto syötti saksalaista,
laidun meille leivän tuotti,
kanervikko kasvatteli,
avun antoivat akanat.

KYLLÄ TIEDÄN ORJAN KIU SAT

MINA TIIJÄ ORJA ELO

Siskoseni, sirkkuseni,
matalainen marjueni!
älä kuule orjan kieltä,
älä paimenen puhetta,
tiedusta toki minulta,
kysy multa kullaiselta,
kyllä tiedän orjan kiusat,
orjan kiusat, raukan räähkät:
orja orrella viruvi,
orvon vuode vaajan päällä;
palkollisen parren päällä,
kun tuo parsi painahtuvi,
kiikkuvi kiverä orsi,
uni orjan on ohitse,
rauha raatajan lopussa,
orja oitis hyörimähän,
orpolapsi liikkumahan.

MITEN IMPYEN IHANUUS?

KUI PIKK ON NEIU PIDUDA?

Olkaa nopsat, neitiseni,
rientäessänne ripeät,
pian saapuu syksyilmat,
talvipilvet taivahalle.

Miten impyen ihanuus?
kuinka kauan kauneutta?
niinkuin vihma virven päällä,
kaste heinän helpHELLä,
ruoste ruohon latvasessa;
niinkuin on omenan onni,
kaalinkukkasen kukoistus,
herneen hennon heilimöinti.

Niin on impyen ihanuus.

VÄKIVALLOIN SUUTELIJA

SUISA SUUD

Läksin luutoa lehosta
vastaksia varvikosta,
vaskiluutaa vainiolta,
tinaluutaa tien polulta.

Saavuvin Sulevin mäelle,
Sulevin, Kalevin mäelle,
seisoi siellä Sulevpoika,

Sulevpoika, Kalevpoika,
vaati se väkisin suuta,
kysyi kättä kiusaellen.

Suonut en väkisin suuta,
enkä kättä kiusaellen.

Vedin veitseni terävän,
puukon kirkkahan povesta,
syöksin miehen sydämehen,
väkisin Sulevipojan,
Kalevpojan kiusaellen,

läpi vartensa verevän,
läpi poskensa punaisen,
tukan halki tummahiuksen.

Itse itkien kotihin,
kallotellen kartanolle.

Saapui maammo, saapui taatto,
vastaan vanhukset molemmat.
Maammo kysyi mairitellen,
taatto taitavin saneli:

»Mitä itket, neiti nuori?»

»Sitä itken taattoseni,
sitä itken ja valitan,
sitä itken, äiti rukka,
sitä, maammoni, valitan:
läksin luutoa lehosta,
vastaksia varvikosta,

vaskiluutaa vainiolta,
tinaluutaa tien polulta.
Saavuin Sulevin mäelle,
Sulevin, Kalevin mäelle,
seisoi siellä Sulevpoika
Sulevpoika, Kalevpoika.
Vaati se väkisin suuta,
kysyi kättä kiusaellen.
Suonut en väkisin suuta,
enkä kättä kiusaellen,
vedin veitseni terävän,
puukon kirkkahan povesta,
syöksin miehen sydämehen,
väkisin Sulevipojan,
Kalevpojan kiusaellen,
läpi vartensa verevän,
läpi poskensa punasen,
tukan halki tummahiuksen.»

Maammo varsin vastaeli:

»Terve sulle, neiti nuori!
kaitsemastas kunniasi,
suuren koiran surmastas!»

KOLME ONNETONTA

KOLM VAEST

Onpa kolme onnetonta,
taivaan alla angervoa.
Yksi on emoton impi,
toinen on isoton poika,
kolmas koito leskivaimo.

Miks itki emoton impi?

Vakan itki vaalijata,
kapioitte katsojata.

Miks itki isoton poika?

Auransa asettajata,
auran kurjen kirjojata.

Miks valitti leskivaimo?

Itki suun sukostajata,
kainalossa kantajata.

Kun itki emoton impi,
siihen lähde läikähteli.
Kun itki isoton poika,
siihen kaivo kumpueli,
kun valitti leskivaimo,
siihen lammikko levisi,
kasosi kalainen järvi.

MISTÄ MULLA LAAJAT LAULUT?

MILLE MUL PAL'L'O SÖNNU SUUH?

Mistä mulla laajat laulut?
mistä virret vieriväiset?

Olin pieni pikkurainen,
kasvoin kanana kodissa,
olin lapsi yksiöinen
piika kaksipäivyinen
emo vei kehtoni kedolle,
kesannolle kätkyeni,
pani käen kiikuttajaks,
suvilinnun liikuttajaks,
paljon pajatti kähkönen,
lintu liiaksi liverti.

Minä lapsi miettimähän,
miettimähän, muistamahan,
kaikki panin paperille,
kiinnittelin kirjasehen.

Kun ma immeksi ylenin,
kasvoin korjaksi kavoksi,
kaivoin virret kirjasesta,
etsin lehdistä esille.

JUHAN LIIV

Juhan Liiv

NOOR-EESTILLE

NOOR-EESTILE

Ei mulle kunniata, —
ei koskaan, milloinkaan!
Ja niin jos kuiske kuuluu,
se on harhahuhu vaan.

On kolkot lauluni kaikki,
sydän kolkko rinnassain,
ja kolkoin kohtaloni, —
ei minulle koskaan vain!

Vaan kunnia niille, jotka
sai valossa varttua,
ja tiedon kruunua kantaa
ja työhön tarttua.

Ja jollei miehiä löydy,
niin itse luokaa ne!
hyveet kaikki kerätkäätte, —
ei minua, — kuulkaa se!

Hyveet kaikki kerätkääte:
nuo rakkaat vainajat,
nuo vanhat, kalliit kummut
ja esivanhemmat.

Niin saatte sankarinne,
kun suuriks kasvatte,
ken nuorten kunnan kruunaa,
ei minua, — kuulkaa se!

LAULU KATOOVAISUUDESTA

LAUL SELLEST KADUVAST

Laulu loppuvan suven,
suruinen laulu.

Laulu loppuvan elon,
suruinen laulu.

Haihtuvan nuoruuden laulu,
haikea laulu.

Haihtuvan hyveen laulu,
haikea laulu.

Surun sammuvan laulu,
surkea laulu.

Kansan kuolevan laulu,
surkein laulu.

EI SALLI PAREMPAA

PAREMAT EI KANNATA

(Poltettuani runoni)

Käy tuiskut kilvan kedolla,
ja tumma taivas, tumma maa,
niin armas, armas minulle,
ei silmä salli parempaa.

Mun vanhempaini menneisyys,
oi murheinen ja musta maa!
Kuussataa vuotta vieri jo,
ei tähden tuikett' ainoaa.

Kuussataa vuotta vieri jo,
ei tähden tuikett' ainoaa.
Niin, armas, armas minulle,
ei sielu salli parempaa.

PAKKANEN

KÜLM

Niin hyinen korven hiljaisuus,
niin verenkirkas idän koi

Palava löyly pohjoisen!

Ja sudet aamun alkaen
taas kera kauriin vaikeroi.

Puu värähtää . . .

ja pakkanen
käy paukkuen.

Taas hyinen kuolon hiljaisuus,
vait korpi jää . . .

niin verenkirkas idän koi.

OI MUN KALLIS KANTAJANI!

OH MU KALLIS EMAKENE!

Oi mun kallis kantajani,
oi sa emo ehtoinen!
Kuolleen kumpu itse olen,
kummulles kun kulkenen.

Neuvon sanoit: seuraa mua,
seuraa mua, poikani!
En ma sua seurannutkaan,
neitoa vain, äitini!

Yöt ja päivät, yöt ja päivät,
juoksin neidon jäljissä,
annoin suuta anturalle,
kun se tallas sydäntä.

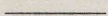
Oi mun kallis kantajani,
oi sa emo ehtoinen!
Kuolleen kumpu itse olen
kummulles kun kulkenen.

OI TUTTAVAT, ÄLKÄÄ TULKO!

OH SÕBRAD, EI LASE MA ÕELDA

**Oi tuttavat, älkää tulko
mua sairaaks syyttämään!
Ett' täysin terve oisin,
en usko itsekään.**

**Niin terve vain lienen, että
tään rahvaan raihnaisan,
tään rahvaan raukan ja rakkaan
viat kaikki kuvastan.**

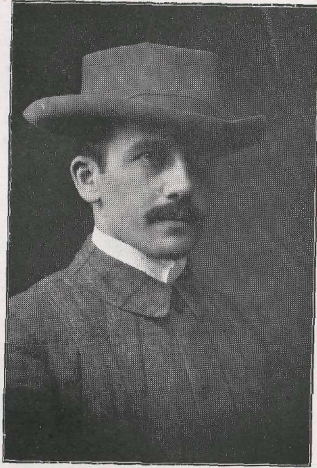
NIINKUIN ÄÄNI KIRKAS, KULTAINEN

NAGU ILUSAMGI HELE HÄÄL

Niinkuin ääni kirkas, kultainen
rotkon pohjaan sortuu soinnultaan,
vaihtuu valitukseks alta maan,
alta arkkuihin, alta ruumiittin:

niinpä sammuu pyyde pyhinkin,
kukka kuolottuuden lakastuu,
totuus kirkas, kaunis tukehtuu,
hukkuu yöhön huuto hartahin.

GUSTAV SUITS

Gustav Suits

LAULU EESTISTÄ

LAUL EESTIST

Aikakirjat kuin kirojen luku,
maahan sorrettu, matala suku,
käyrät, kumarat vaivaiskoivut,
juurineen, juuritta hetteessä rämeen:
Se on Eesti.

Kukapa suot nämä kuivaa kerran?
heilimöi nuoruus vain hetken verran,
ruostuu tekojen kirkas teräs,
raskaina iskevät hallayön ruoskat,
Eestissä ollaan.

Kenenpä nauru kirkasna soisi?
murheet ken riemuksi muuttaa voisi?
kuormasta kyyryssä huokaa elo
kohdalla Murheen=alhon kylän,
Eestin elo.

Vaivaispajujen, petäjään kehto!
toisin lehajaa tammilehto,
toisin etelän taivaan alla
viinirinteillä raikuu runo.
Eestissä sataa

ruosteista sumua alati, aina . . .
eipä laulajan päähän paina
laakerinlehväistä seppeltä kukaan.
Kova on kohtalo syntyä tänne
laulajaks Eestin.

Laulamme tuntien varhaisen tuhon,
kirottuin soitten kuoleman=uhon.
Mistä on unelma kuolemanlasten?
päivästä kauniista, kirkkaammasta,
päivästä Eestin.

SUOSYVÄREILLÄ

SOOLAUGASTEL

Täynnänsä syvärejä suon on syli.
Niist' ammottaako vesi, ruosteinen, kioletön?
vai tuijottaako tuska, niin musta, mieletön?

Täynnänsä syvärejä suon on syli.

Vedestä kohoo kuplat hopeaiset.
Oi soitten kaihot, sala=unelmat,
oi tuulentuvat, tyhjyytehen raukeevat!

Vedestä kohoo kuplat hopeaiset.

Nään vaivaiskoivut maata matavaiset.
Syvällä suonet piilee vuossatain menneitten,
ja jalan alla väijyy suon pinta liejuinen.

Nään vaivaiskoivut maata matavaiset.

Tuhannet sääsket survoo soitten yli,
kasvoihin, suuhun sinkoo, verehen imeytyy,
tahtohon takertuupi, sydämeen kätkeyy.

Tuhannet sääsket survoo soitten yli.

ERÄÄLLE LAPSELLE

ÜHELE LAPSELE

Soi helisten sun naurus huoneeseni,
soi helisten!
kuin airo järven, halkoi kirjojeni
se harmauden.

Kaks kuoppaista ja palmikkoa kaksi,
kaks kuoppaista!
ja silmät äiti pesi kirkkahaksi,
kaks laulua!

Kuin tuulispää ohitse riemus kiittää,
kuin tuulispää!
kisaten, karkeloiden jalkas liittää
ja lennähtää.

Laps huhtikuun, noin elon halki pysy,
laps huhtikuun!
Sä älä ankeuteni syytä kysy
ja murheen muun!

Vain karkeloon, te kevytkenkäjalat,
vain karkeloon!

Avoinna olkoon kaikki leikkialat,
tie aurinkoon!

Mut sankartyö on tuskaa naurain kantaa,
mut sankartyö
vaeltaa vihellellen Lethen rantaa,
kun yltää yö.

MEIDÄNAIKUINEN SATU

MEIE AJA MUINASJUTT

Läpi lumen tiemme kulki,
tumman taivaan pilvet sulki.

Mikä siintää halki yön?
ne on kodin metsäsalot,
metsän takaa tutut talot,
uni jälkeen päivätyön.

Tuulenhengi havahti.
Kuulkaa, mikä yöstä räikkyi:
talven vaitiolo säikkyi,
sydämessä vavahti.

Kuka itkee, lohduton?
Monin kerroin huuto kaikuu,
yli kotirajan raikuu;
satu synkeä se on.

Sydämessä värähti,
läpi luun ja lihan tuikkas.
Joku mustaan yöhön huikkas,
joku nauruun pärähti.

Kauan älä kuuntele!
Kiihko kouristuttaa rintaa,
oman maasi poljet pintaa,
oma kotis onpi se!

Läpi lumen tiemme kulki,
tumman taivaan pilvet sulki.

KIROUS

NEEDMINE

Te maan päällä makaajat,
suistukaa surman yöhön!
Te nurmen alla nukkuvat,
herätkää, herätkää työhön!

Pudottaa lehtensä elämän puu,
kauhean kiron on maassa valta,
elävät elämää kammoksuu,
noustava miesten on mannun alta!

Vaiti on vainajat haudoissaan,
kohoo ei kummusta sankari pyhä,
turhaanko toivomme miestä yhä,
ken katkoisi kahleet, lunastais maan?

Kolkko kuin yö
kaartaa kirous maan,
työssä on haudankaivaja vaan,
siunattu työ!

Vaan kirottu elävät, kuolleet!

MIKS HIUKEISIN, MIKS PAASTOISIN?

MIS TARVIS PIINAD, MIS TARVIS PAAST?

Miks hiukeisin, miks paastoisin?
Kas, viinamarjat valmiiks saa!
niin kauan halut hillitsin,
nyt rinnan riemut puhjetkaa!

On kaunokaisia kyllälti,
mut yhtä halajoitsen vain!
janosta riutui rintani,
ja nyt hän hehkuu huulillain.

Jo päivä puoleen kohosi,
pois varjot tieltä vaelttaa.
Oi, ihanaiseni, iloni!
mun vertani huumaa, houkuttaa!

NEBULOSA

Kuin kuumehoure outo sielun täytti,
ja sateeks sulii lokakuinen syys,
meit' tuskan uljas kärsivällisyys
taas sinne=tänne puistoteillä käytti.

Jo lyhdyt kaukaa tuikehtivan näytti,
ja kadut katti illan hämäryys,
meit' tuskan uljas kärsivällisyys
taas sinne=tänne puistoteillä käytti.

Vaan turhaan paratiisiin pääsyä
taas itki rakkaus tai ihmettä,
ja säikkyi öisiin sumusokkeloihin.

Ja unelmia vailla, vierekkäin
tutuilla teillä vaelsimme näin,
ja rakot astelimme anturoihin.

SAARENMAAN RANNALLA

SAAREMAA RANNAL

Kulkija rauhaton, tuskaisna tullut, levähdä, viivy,
vierellä viihdyttävän, loiskivan rannikon veen!
Venuksen vaivasta irti, paossa Amorin nuolten,
lepoa leyhyttelee lounaisen henkäys taas.
Auvoks ankeus muuttuu, merta heijastaa mieles,
rantaa rosoista kun kesää kiittäen käyt.

INSPIRATSIO

INSPIRATIONS

Niin hyvää, ihmeellistä, ihanaa!

syliisi pääni tahdon painaltaa,
helinää kuulla hiljaa hivelevän äänes,
taas lapsen lailla hyvä, hurskas olla.

Ah, kuinka heltyi, sulii sieluni!

Jos ääni hiljainen tuo etsis, kutsuisi,
niin kuulisin sen yli maitten, merten, myrskyin
halki,
maan ääriin harhailleenakin taas luokses kiiruh-
taisin.

Oi mistä ympärilläin valo ylhäinen?

Ma katson kahden silmän välkkeesen,
kaks silmää kaukomieltä mulle hellään hymyy,
en unhoittaa voi niitä, katsetta pois koskaan
kääntää.

Ei sulkea voi niitä surmakaan!

ja tyhjä vaikk' ois elon vainioni vaan,
ja sammuis vitkaan laulun liekit kaikki,
laulusta tästä läpi yönkin loistais silmäs!

ELON TULI

ELU TULI

Elon tuli taivaalla aurinkona hohtaa,
elon tuli pilvistä pitkäisenä kohtaa,
säteilee välkkyen pimeimmässä yössä,
kirkastaa mietteet, kiihoittaa työssä

ja katoovaisuuteen sammuu.

Miksikä kohisee keväinen vuo?
Kutka on tiellä kulkijat nuo?
Tulisoihdut nuorten yli arkitöiden
säihkyvät uhmaten, ikävöiden,

sinis kuin saapuvat veräjille Tuonen.

Elon tuli leimuu, salamoii, lyö,
elon tuli ihmisten sydämiä syö,

elon tuli palaa ja elon tuli sammuu,
ja tulensijakin pian tummuu,

jää järeille pivontäysi tuhkaa.

Olkoon elon tulen tuhkansija pyhä,
elon tuli itse pyhempi yhä!

WILLEM GRÜNTAL

Willem Grünthal

SYDÄNTALVEN YÖ

SÜDATALVE-ÖÖ

Verkkaan vierivät, soutavat taivaalla pilvet,
hiljaa huojuvi puu, hopeaa hohtavi kuu.
Taivaan kannella tuikkii tuhannet liekkivät tähdet,
yltä ympäri maan, vait'olo valvovi vaan.
Silminkantamiin saakka säihkyvi lumi,
aallot on antauneet, vaiti on vihaiset veet.
Kalamies ammoin mutaiset verkkovajansa jätti,
harvoin miehenpä näin, painuvan avantoon päin.
Vilkkuvat kirkasna kaukaisten kylien myöhäiset
tulet,
vastahan heijastaa luminen, uninen maa.
Kaukaa kaikuva ilma koirien haukunnan kantaa,
harvaan, hiljakseen, kilisee kulkuset reen.
Aikojen katoovaisuutta tornista kumeain soinnuin
kello vaskinen lyö, vaiti on sydänyö.

KEVÄTTUNNELMA

KEVADETUNNE

Jokin kuin välkkyvi, vilkkuvi, tuikkaa,
kaukaisten kukkulain takaa,
kaukaisten korpien takaa
jokin kuin kutsuvi, huhuvi, huikkaa.

Taivas sädehtii, seestyy ja päilyy
ylitse kukkivain maitten,
tuoksuvain luhtamaitten
helmassa tuntematonta häilyy.

Jokin kuin välkkyvi, vilkkuvi, tuikkaa
kaukaisten kukkulain takaa,
kaukaisten korpien takaa
jokin kuin kutsuvi, huhuvi, huikkaa.

On kuin povessa tekisi terää,
paisuvi, vapaaks halaa,
vieno huhunta salaa
sielussa helläksi helinäks herää.

SAIRAANA
HAIGUSE AEGU

Koittaa, ja tähdet sammuu
alkavaan päivään,
säikkynyt kuuvalo vaihtuu
kelmeään häivään.

Halki harmajan ruudun
säteet heitty,
pilvien reunat puna=
purppuroin peitty.

Suljen silmäni; tuli
hiipuen palaa.
Öinen outo harha
haihtuu salaa.

KALLIOILLA

KALJUDEL

Kuin herkät, hapraat harsot alla auringon
ajelee autere taas ja hajoaa ja laajenee.

Taholta luotoin tuuli raitis tuntuvi
huokuna heikkona vain, pois tyyntyin kaukaisuuk=
sihin.

Edessä salmet aukee siintoon, säteilyyn
piilosta pilvien nyt jo haihtuvain ja häipyväin.

Ja taivaan laki laajaks seestyy, suurenee,
valossa välkkyen kuin suur sädehtivä äärettyys.

Kupeella kallioitten, päivän paisteessa
levolla miehiä on, kuin kuolon unta nukkuen.

**Ja rauha nukkujoitten, kuumat kalliot
vait'olon voimalla ne kuin sielun kielet kiehtovi.**

**Kuin vieris päämme päällä vierimistänsä
ketjuna kiertäen vain maailmat oudot vierahat.**

OODE EHTOOLLE

ÕHTU OOD

Kuin vaskikiekko aaltojen vuoteesen,
niin vaipuu meren helmahan aurinko,
keskellä kullan liekitsevän,
loistaen loppuvaa kauneutta.

Ja pilven longat, liekeissä auringon,
keskeltä hehkun korkeina patsaina,
tulesta iltaruskon nousee,
kumottain vellovan kullan lailla.

Ja kalvahtaissa sortuvat, sammuvat,
kuin kaskimailla ruskeaan loimuhun
keskellä siniharmaan sauhun
sammuvat suunnaton=suuret
soihdut.

Ja hämärtäissä vai'olon helmasta
valahtaa rauha harsona vienona
niin suloisilla säveleillä
ylitse taivahan, maan ja meren.

SYYSTALVEN ILTA

SÜGISTALVE ÕHTU

Talviaurinko taas pilvipesähän painuu,
vieras, heikko häivä
ylitse kalpean maan tuhkanarvaisna hiipii
himmeten hiljaa.

Kaukaa kuultavi veet vaiti, kangistuneina,
rannan tyhjän puolla.
Lunta lauhasti luo, hienot, leijuvat hiuteet
ylhäältä lankee.

Salon sinehen päin, hiljaisuudesta usvan
mustat linnut lentää,
pahaa tietäen ne vaakkuu sankoissa sarjoin,
pitkissä parvin.

On kuin sieluni taas taakan tuntisi oudon,
vieraan varjon lailla,
raskas raukeus kuin maahan murtavi mielen
vaipuissa valon.

HIETASÄRKÄLLÄ

LUITEL

Painuu lännen maille päivä, punainen kuin veri,
yksin somerolle istuiksen,
kauempan kevään sinertävän tumma meri
häipyy kaukomielin kohisten.

Yli luotoin, yhä illan kultaa kuultavien,
kiittää ulapalle kirkuen
lokit, myrskylinnut läpi ilmain hämärien,
yli illan vetten varjoisten.

Niinkuin päivää pakenevaa lännen mailla
tavoittaapi purje kalpea,
niinpä velloo mieli, öisen vaahtolaineen lailla
kauas, täynnä tummaa kaihoa.

TALVI=ILTA
TALVINE ÕHTU

Yli tasangon tumman rauhan,
lumen sinisen, lauhan
Luo säteet sammuvan päivän
hohtavan häivän.

Yli lumen laakean, summan,
niin tyhjän ja tumman,
vain autio tie
yli virran vie.

Pajut ruskeat taipuu,
unen varjoon vaipuu,
tien päätä ei näy,
rata rekien käy
läpi päivän palon,
kuun kelmeän valon
pois kauas.

AJATUS

MÖTE

Se syntymättä vielä, salaa
ahjossa aivoin kuumeneepi.
Väristen äkkiä jo palaa
ja fosforkielin karkeleepi.

Ja puhkee punalieskaks leimuamaan,
loistossa kauneuden luomisriemun,
salaisen soihdun lailla helottamaan
seasta sauhun, punertavan liemun.

Ja niinkuin siivellinen sana
se intohimon säkenissä
esille vyöryy voittamattomana
syttyttäin tulen sydämissä.

6.09.79

26870

18. IV 79

-50

PLA 53 \ 7

LA 1432

Hinta 1:75

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1 0100 00410476 2